

ce în ce, tot felul de obiecte – în fond întreaga memorie afectivă a „intrusului”. Căci *noul locatar* nu este sufletul casei, cum se-ntâmplă în Cehov (vezi Firs în *Livada de vișini*), nici nu poate deveni, rămâne doar un oarecare oe și-a părăsit locul pentru unul mai încăpător, în care să-și poată înmagazina trecutul. Și trecutul este, firește, devastator. Pentru sine. Pentru locuință. Pentru oraș. Pentru omenire. Mese multe, identice, împachetate cu grijă în folie, ca nu cumva să se știrbească, scaune de toate felurile, împachetate sau nu, căluții copilăriei, o cutie pentru violoncel, în care se află o cutie pentru vioară (pe sistemul păpușilor rusești Matrioșka), geamantane mai mari care ascund geamantane mai mici, care ascund geamantane și mai mici (după același sistem al Matrioșkăi), chiar și un televizor... defect, aglomerează spațiul, ce se va dovedi curând neîncăpător. Mai mult, obiectele vor invada încăperea, deteriorând pereții, stricând ușile. Este o îmbulzeală cumplită de lucruri inutile, ieșite de mult din uz. Este ceea ce se întâmplă fiecăruia, în fond, cu trecerea timpului. Trecutul ne invadează fără scăpare, ne fură prezentul și ne privează de viitor. Încercăm să scăpăm de el, făcând, cu creta, un cerc în care să ne așezăm cu spaimă și speranță. Și, în tot acest timp, portretul lui Ionescu – semănând și el cu chipul unui clown –, stă cu fața la perete, așa încât îți dai seama că un alt spectacol se petrece în spatele spectacolului de care beneficiem noi...

Și totul se transformă într-o uluitoare partitură a morții. O ironie abia perceptibilă îmbracă reprezentația într-o haină de gală. Actorii evoluează cu precizie infinitezimală, dând consistență maximă fiecărui moment. Se creează o permanentă stare de râsu'- plânsu'.

A fost cea mai izbutită producție sub aspect tehnic și, poate, și sub cel artistic. Fiind savant alcătuit, recurgându-se la tot felul de efecte speciale (proiecții, introducerea unor elemente prin pereți), micile accidente au devenit inevitabile. Ele ne-au amintit cât de fragilă este această artă, care le asimilează pe toate celelalte, păstrându-și, totuși, propria identitate. De pildă, cel mai grav incident l-a constituit prăbușirea unui dulap cu pachete, foarte aproape de spectatori, iar tehnicianul din spate a stat, nemișcat, agățat de acesta, mult timp, după ce reprezentația se sfârșise. E un exemplu de dăruire totală, de profesionalism maxim.

Să treci cu zâmbetul pe buze

La acest spectacol, sala a fost arhiplină. Aproape că nu se putea respira. Am fost privilegiată, având loc la balcon, pentru că, în felul acesta, nu am pierdut nimic din partea imagistică, savant alcătuită.

De altfel, povestea ar fi putut părea chiar naivă, dacă nu ar fi fost încărcată de o tulburătoare emoție, prin intermediul tablourilor ingenios construite și al actorilor de un profesionalism aparte.

Pe de o parte, producția este foarte convențională: relațiile dintre personaje, obiectele (adesea alcătuite tot din oameni – vezi ceea ce ar fi trebuit să constituie trăsura, pomii...) funcționează prin acea miraculoasă expresie din copilărie: „Hai să ne prefacem că...” Pe de altă parte, se nasc fel de fel de imagini, care-ți dau permanent sentimentul că ne aflăm într-un spațiu oniric, acolo unde somnul poate crea, deopotrivă, demoni și îngeri.

Se vorbește mult despre moarte, dar cu o discreție și cu un haz care ne alungă repede deprimarea. O ironie fină la adresa evreului născut afacerist este percepută de către publicul ce nu poate fi decât sedus de o montare cu un aer atât de... „infantil”. De fapt, e vorba de o neobișnuită candoare. Totul „pare” că se petrece în trăsura ce face drumul dintre Hlupka și Pupka. Cum, de altfel, se va dovedi a fi și viața locuitorilor lor. În trăsura – de fiecare dată plină – se află negustori, prostituate, meșteșugari – adică oameni de rând, care-și vor povesti necazurile, așa, ca să mai treacă timpul. Aceleași necazuri, aceeași viață, același sfârșit. Surugiul are și el o poveste. Identică. Și calul – în definitiv, tot o ființă și el – oboșește făcând același și același drum, se plictisește auzind aceleași și aceleași confesiuni. De la Hlupka pân' la Pupka e, în fond, traseul vieții – de la naștere către moarte. Fără nimic ieșit din comun. Este răscolitor acest „basm”, lipsit de un conflict real, în care personajele seamănă fabulos unele cu altele, având exact aceleași speranțe, aceleași doruri, aceleași (ne)împliniri. Și așa ne putem da seama cât de uniformi suntem, cât de ridicoli în nevoia noastră de a (ne) căuta identitatea, senzaționalul. Aceasta pare să fie singura morală. Extrem de pesimistă, deși reprezentarea a stârnit multe hohote de râs.

Scenă din *Recviem*. Text și regie: Hanoch Levin.

Scenă din *Recviem*. Text și regie: Hanoch Levin.

Deși seamănă cu o producție pentru copii, *Recviem* devine una dintre cele mai teribile transpuneri teatrale ale ideii de moarte. Viața ca moarte continuă. Și totul este atât de subtil reprezentat, încât, dacă ești mai superficial, te poți bucura în tihnă de imaginile colosale (create cu mijloace puține: lumină, culoare, decor, recuzită), râzi pe săturate, apreciezi jocul foarte expresiv și perfect dozat pentru fiecare moment al interpreților și părăsești sala destins și satisfăcut. Dacă, însă, privești mai atent fiecare scenă, te poate cuprinde disperarea, fiindcă ni se dovedește, încet-încet, cu un cinism fără margini, cât de limitați suntem chiar și în dorințele noastre cele mai profunde, cât de perisabili, cât de fragili și de neînsemnați. *Recviem* are numai alura unei comedii spumoase, ascunzând sub pojghița subțire întreaga noastră nefericire și imposibilitatea de a transcende spre divinitate. Este o lecție pe care ar trebui s-o ținem minte, pentru că, în felul acesta, am putea trece cu zâmbetul pe buze.

Un spectacol pentru „minte, inimă și literatură”

De la *Unchiul Vanea* (Brest Drama and Music Theatre, Bielorusia, orașul nu e precizat în caietul-program al festivalului!!!) au plecat, în pauză, mulți spectatori. Socotesc că au făcut asta pentru că producția nu prea era în stilul festivalului. *Părea* prea cuminte, prea austeră. Era previzibilă. Nu avea capcane. Nu se „bucura” de culori aprinse și de giumbușlucuri care să ia ochii.

Și totuși... M-a frapat, în primul rând, „forma” clasică a montării. Pentru că era vorba numai de formă, spectacolul dovedindu-se a fi de o vădită modernitate. Decorul prăfuit, „ieșit din uz” (ca și personajele! aș putea adăuga) – format din niște dulapuri (aproape inutilizabile) roase de molii, cenușii, o masă lungă (pe care se poate face dragoste, dar se poate și muri),